

Idézet özvegy **Dargay Márta** leveléből:

„Ha három névben gondolkodtok, nem baj, Csontoszt is nagyon szerette Lali, bár ő inkább haver volt, és elég fiatalon meghalt. /Nagyszerű humorú tehetséges fiú volt, akit a nagy betegség jószágos bölcs emberré tett/

De Balogh Laci volt az életre szóló barát. Neki, sajnos már a lánya és az egyik unokája is meghalt, a másik lány unoka valahol Bulgáriában él már régóta. Róla Varjasi Tibi tudhat többet, Ő rokona Lacinak.

Csontosznak viszont nemrégiben hunyt el a felesége Jordánka, -bolgárkertész lányaként került Magyarországra, és két 50 körüli fia is van, az egyik zenész itthon, a másik talán Angliában bankár. Velük talán fel lehetne venni a kapcsolatot.- Csont István és Dávid. Mit szólnak az ötlethez, van-e ellene kifogásuk, esetleg támogatni tudják-e valamivel?.

Valami információ mindenképp kell róluk, természetesen nem hosszú szövegek: mondjuk a születési és halálozási dátum és, ami összeköti őket: a hely a pad, barátok és képzőművészek.

/Az a bizonyos. pad, amiről én eredetileg beszéltem, az ott a kis park közepe felé leghátul a támfal alatt volt, háttal a giminek és a templomnak, szemben a Szakszervezeti Székházzal/Ifjúsági Házzal/ Kepessel stb./ Akkor csak ott voltak padok. -talán három.”

DARGAY Lajos (1942–2018) képzőművész

„A magyarországi kinetikus-kibernetikus művészet megalapozója, egyik legjelentősebb alkotója. Műveit szakmai és műszaki alaposág, pontos kivitelezés jellemzi. A mozgásra, fényre, tiszta konstrukcióra épülő kompozícióinak legfontosabb jellemzője a megszerkesztett rend és a művek virtuális terének kiterjesztése.” – írja legértőbb méltatója, Wehner Tibor művészettörténész.

Pélmonostoron (ma: Beli Monastir, Horvátország) született. Elemi iskoláit Kaposváron, majd Egerben végezte. 1967-ben Párizsba utazott. Németországi, Belgiumi, Svájci és Olaszországi utazásai után 1970-ben ismerkedett meg a szintén magyar származású Nicolas Schöfferrel.

A budapesti Iparművészeti Főiskolán megkezdett tanulmányai után 1972-ben rajz- és ábrázoló geometria szakos tanári diplomát szerzett az Egri Főiskolán. 1977-ben ösztöndíjasként Párizsban dolgozott; munkáit a következő évben, az UNESCO Székházban mutatta be. 1978-ban Egerben, egy új lakótelepre komponálva valósult meg Dargay tervei alapján Magyarország első köztéri, kibernetikus Fénytornya, melyet 21 éves korában elhanyagoltsága miatt lebontottak. **Helyét semmi nem jelöli! Nagyon kérem, gondolkodjanak el ezen...**

Hangyel Orsolya művészettörténész:

Dargay felhasználta korának tudományos eredményeit, a kibernetikát, az elektronikát, az automatikát, és az építészetet. Alkotásai szorosan kötődtek az építészethez, nem csak abban, hogy az ott megszabott alaposság és mérnöki jelleg dominált a szobrász alkotómódszerében, hanem alapvetően abban, hogy konstrukcióit modern építészeti környezetbe tervezte, és maguk a művek is modern építészeti környezetet idéznek meg. Alkotómódszerének célja is a fémen megcsillanó reflexfény, a teret meghatározó szerkesztett ritmus és az időt bevonó változás egysége.

Művészetének fontos eleme volt a kozmikus szemlélet. A tiszta színek, a geometria, a művek formai tisztasága, kifinomultsága, építészetrajz precizitása, dinamikája, mozgása egy univerzális rend és eszmerendszer kivetülései. Ezért is használt arany metszést számításainál, bizonyos művei pedig matematikai és asztrológiai kutatásokon alapuló ismeretek felhasználásával készültek. A térdinamikus alkotások képesek formavilágukban szerves részévé, alkotó elemévé válni a természeti és a modern városi környezetnek, „kultikus helykijelölő” funkciójukkal az ember konstruktív alkotó jelenlétére utalnak. Továbbá kibernetikus fény és mozgás apparátusok felhasználásával konkrét interaktív kapcsolatba is léphetnek velük, újra megvalósítva az építészet és a szobrászat harmonikus egybeolvadását, de immár a napjainkban adott technikai, tudományos keretek között. A műveknek így eszköze is a fény, a ritmus és a változás. Mindezt nagy méretű köztéri konstrukciókban kívánta Dargay megvalósítani, de a tervek - az egri Kibernetikus Fénytorony kivételével - csak álmok maradtak. Éppen ezért lenyűgöző látni, hogy mindezt az összetett koncepciót, mily nemes egyszerűséggel, mégis a teljesség igényével valósította meg Dargay a térgrafikáin. A feltételezhetően kartográfiai eszközök, vagy ugyancsak csillagászati térképek felhasználásával szerkesztett vonalritmusok több rétegben és – a fény segítségével – önmaguk árnyékaként kerülnek kapcsolatba egymással, A két-három szinten is egybefutó, egymást metsző, érintő vonalak és árnyak együtt kiemelt csomópontokat, helyeket jelölnek ki, mint grafikai geoglifák üzennek nekünk.

Részt vett a Schöffer Miklós életművét bemutató magyarországi kiállítások anyagának összeállításában. A Mester támogatásával, annak szülővárosában, Kalocsán 1980-ban megalapítója és 2010-ig igazgatója volt a Schöffer Múzeumnak Dargay. Ugyancsak ő vezette Schöffernek Chronos 8 című fénytornya kivitelezését és folyamatos gondozását is a Duna-menti város központjában. 1983-tól szervezték meg nyaranként a Nemzetközi Schöffer Szemináriumot, amelyek alkalmával a kinetikus-kibernetikus művészet nemzetközi nagyságai, valamint újító szándékú, írók, költők, zenészek és művészettörténészek vettek részt, bemutatva eredményeiket. A nagy figyelmet kiváltó magyarországi művészeti találkozó-sorozat később Schöffer Szimpóziumként folytatódott (1991, 2003). Dargay Lajosnak fontos szerepe volt az USA-ban elhunyt Kepes György (1906-2001) hagyatékának hazakerülésében és az Egerben létesült állandó kiállításának megszervezésében.

Dargaynak a hazai kiállítások mellett önálló tárlata volt Párizsban (1978) és a németországi Kirchheim unter Teck-ben (1990), csoportos kiállításokon vett részt Milánóban (1973, 1974) és Rómában (1985, 2010). Életművét nagyszabású tárlattal először Budapesten 1998-ban, majd 2011-ben Egerben mutatták be. Utolsó tárlatát fiával, Dargay Marcell zeneszerzővel rendezte 2017 januárjában Budapesten (Dargay & Dargay, Hermina Galéria).

2022. szeptember 10-én emléktábla avatásra került sor a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnáziumban.

„Arány, irány, tónus!”

Itt tanított 1975 és 1983 között

DARGAY LAJOS

képzőművész, tanár

A DARGAY LAJOS MŰVÉSZETI ALAPÍTVÁNY (Dargay Art Foundation/Dargay Fondation d’Art / Dargay Kunststiftung) 2020-ban került hivatalosan bejegyzésre. A kuratórium rendkívül kitartó elnöke Dr. Kriston-Vízi József. 2023-ban az Eszterház Károly Katolikus Egyetemen, 2025. októberében Dobó István Vármúzeum égisze alatt volt/van tervezve konferencia.

BALOGH László (1930—2002) kinetikus művész, festőművész.

Tanulmányait Egerben végezte. Képzőművészettel az Egri Érseki Tanítóképzőben kezdett foglalkozni 1946-ban. A hatvanas évek elejétől vesz részt képzőművészeti kiállításokon. 1967-től a Művészeti Alap tagja. Franciaországi tanulmányútjain került közel a kinetikus művészethez, elsősorban Nicolas Schöffer művészetéhez. Ennek hatása az 1973-ban Budapesten a Lengyel Kulturális Intézetben megvalósult kiállításán volt először lemérhető. 1974-ben néhány hasonló gondolkodású művész társával létrehozták az első hazai kinetikus művészeti csoportot, a KINETEAM-t, melynek elnöke volt megszűnteiig. Az ország számos városában mutatták be a csoport munkásságát /Szolnok, Kecskemét, Dunaújváros, Székesfehérvár/ Fénykinetikus anyaggal vett részt a Közlekedési Múzeum által rendezett kinetikus művészeti kiállításon a Petőfi Csarnokban, valamint a gyéri városi múzeum kiállításán 1992-ben.

CSONT István (1944–1992) grafikusművész

Kalligrafikus, kiváló illusztrátor. Alkalmazott grafikusként kiadványok, plakátok, boroscímkék őrizik keze nyomát, emellett olajfestményeket, akvarelleket és kisplasztikákat is készített. Régi motoros a szakmában, akinek kisujjában volt korunk legmeghatározóbb számítógépes fontkészlete. 1969-ben a Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár Galériáját ő álmodta meg, hozta létre. Az iskolákban a fekete táblákat fölváltó zöld tábla is neki köszönhető.

(s, hogy pecásként mekkora halakat fogott, azt már sokan nem tudhatják. Ezért használok zárójelet...)

Csintalan András

a DLMA kurátora

a kíváncsi és irigykedő kiscsikó Lacinál, Lajosnál, a Jókai utcai Iparcikk Kiskereskedelmi Vállalat Dekorációjában. Csont Pista jobb (néha bal) keze a Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár Galériájában.

Forrás: <https://dargayfoundation.com/bio/>

<http://kepes.society.bme.hu/Tagok/Balogh/balogh.html>